

התוכן	קשר מס' 51, אביב 2018
2	מה בקשר 51
3	עורך פרופ' גדעון קוז
19	מערכת פרופ' מאיר חזן, פרופ' יעקב שביט, פרופ' יוסף גורני, ד"ר מרדכי נאור, ד"ר אורלי צרפתי, ד"ר ברוך לשם, ד"ר עוזי אלידע
23	מכירת המערכת דפנה ברקת
37	עריכה לשונית הרצליה אפרתי
48	הגהה הרצליה אפרתי
59	תרגום לאנגלית נפתלי גרינווד
69	עריכה גרפית מיכל סמו־קובץ ויעל ביבר המשרד לעיצוב גרפי
80	עיצוב העטיפה מיכל סמו־קובץ, המשרד לעיצוב גרפי
101	איור העטיפה יהודית אייל
111	דפוס: דפוס אליניר
122	מנוי שנתי: קשר רואה אור פעמיים בשנה מחיר מנוי שנתי: 80 ₪ מחיר גיליון בודד: 50 ₪ טלפון למנויים: 03-6408665 e-mail: presstau@tauex.tau.ac.il
134	תוכן המאמרים והסקירות הוא באחריות המחברים.
142	© כל הזכויות שמורות לאוניברסיטת תל אביב, תשע"ח, המכון לחקר העיתונות והתקשורת היהודית ע"ש שלום רוזנפלד
158	
164	
172	
174	
177	
179	
182	
2e	

מה בקבר 51

תקשורת ושינוי

אורלי צרפתי כותבת על "מחאת הפייסבוק" של הנשים החרדיות. מירה משה, טל לאור ושמעון פרידקיין בוחנים את הפערים המגדריים ברדיו המקוון. עמוס נבו מספר את סיפורם של "מוכרי העיתונים הקטנים", גזע שנעלם היום לחלוטין מתרבות הצריכה העיתונאית, אך מילאו בשעתם תפקיד תרבותי וכלכלי חשוב. אורית יעל מספרת על מודעות הברכות לאירועים משפחתיים בעיתונות בתקופת המנדט כביטוי ליצירתה של רשת חברתית. שחר מרנין-דיסטפלד עוסקת בייצוגי עקרת הבית בפרסומות מתקופת המנדט. מתן אהרוני מצביע בניחות כרות הסרט סאלח שבתי ועטיפתו על המעבר מייצוג "היהודי הגלותי" ל"מזרחי המסורתי". חן ציון ניות מספר, בעזרת חומר ארכיוני, על ראשיתו של העיתון הדתי-לאומי הצופה. מנחם קרן-קרן כותב על העיתון קול ישראל ועל תפקידו בגיבוש הזהות החרדית בארץ ישראל בתקופת המנדט. משה פלאי בוחן את הגדרות תנועת ההשכלה באמצע המאה התשע-עשרה באירופה בכתב העת המשכילי כוכבי יצחק. יצחק ציטריין וניצה דורי מספרים על מסעותיו של "החכם באשי", הרב נחום חיים בן בכור יוסף בארץ ישראל ובסביבותיה כפי שדווחו והשתקפו בעיתון היהודי בלדינו איל טיימפון.

גם בגיליון זה אנו נפרדים בצער רב מאישים בולטים בקהילת התקשורת וחקר התקשורת בישראל שהלכו השנה לעולמם: ד"ר דינה גורן ופרופ' משה נגבי זכרם לברכה. המדורים הקבועים אתנו כתמיד. ניפגש שוב בגיליון הסתיו.

בברכת קריאה נעימה ומועילה

המערכת

כשמחפשים נושא משותף לרוב המאמרים הכלולים בגיליון זה של קשר, עולה הקשר הישן והמוכר במחקר בין תקשורת לשינוי, והוא תקף היום כמו פעם. התקשורת מלווה אך גם משתתפת בשינויים חברתיים, תרבותיים, פוליטיים, כלכליים, טכנולוגיים ואחרים. גם התקשורת עצמה חייבת לגלות ערנות ולהיות חלק מן השינוי הבלתי פוסק הזה, אם ברצונה להמשיך ולהתקיים. בהקשר זה גם ההיבט המגדרי שגיליון זה מטפל בו בהרחבה, צריך להיבחן בפרספקטיבה של שינוי.

תחום נוסף בגיליון הוא אירועי המדיה, שהגדרותיהם התפתחו מאירועים לכאורה ועד ל"ספֶקטקל" – הצגה או חיזיון – של אמצעי התקשורת. בעידן המדיה הדיגיטליים, הרשתות החברתיות וה"פייק ניוז", מקבלים האירועים ש"נוצרו" בידי אמצעי תקשורת ההמונים ולמענם או למען שולחיהם, בניגוד לאירועים שהתפתחו בדרך "ספונטנית", אופי ומשמעות מחודשת. הקהל שותף לכאורה יותר ביצירת אירועי המדיה ולוקח בהם חלק פעיל, ותנועות המחאה למיניהן שימשו דוגמה בולטת ראשונה לכך. עם זאת, הערך המחקרי וההשוואתי של המודלים ההיסטוריים נותר בעינו.

עוזי אלידע מנתח את פרשת ענתבי – אירוע או סקנדל תקשורתי בירושלים העות'מאנית. גרעון קוץ מביא את השימושים העיתונאיים שעשה אליעזר בן-יהודה באירועים לציון יום השנה להצהרת בלפור אחרי הכיבוש הבריטי של ארץ ישראל. ברק ברזווהר עוסק, בשתי נקודות זמן, בסיקור העיתונאי של רצח חיים ארלוזורוב ויצחק רבין. האומנם הייתה גולדה מאיר "הגבר היחיד בממשלה", שואל גילעד גרינוולד, שעוסק בשיח המגדרי על ראש הממשלה דאז בכחירות לכנסת השביעית. שגיא אלבו עוסק ביחסה של העיתונות לשינויים הכלכליים באמצעות סיקור התכנית לייצוב המשק של בנימין נתניהו.

קשר – כתב עת לחקר תולדות העיתונות והתקשורת בעולם היהודי וכישראל יוצא לאור פעמיים בשנה ע"י המכון לחקר העיתונות והתקשורת היהודית ע"ש שלום רוזנפלד באוניברסיטת תל אביב. קשר מעוניין לפרסם מאמרי מחקר מקוריים וסקירות מדעיות בכל הנושאים הנוגעים לתולדות אמצעי התקשורת ואנשי התקשורת היהודים, לפעולתם ולהשפעתם, במבט רב תחומי. כל המאמרים יועברו לשיפוט "עיוור" לקוראים מתוך המועצה המדעית ואם יש צורך בכך, גם מחוצה לה. המציעים מתבקשים להגיש את המאמר בתכנת Word לכתובת המערכת: presstau@tauex.tau.ac.il יקבלו תשובה תוך שלושה חודשים. האורך הממוצע של המאמר לא יעלה על 8,000 מילים. ההערות והביבליוגרפיה יבואו בסוף המאמר. שיטת הציטוט בהתאם לדיסציפלינה.

המערכת מזמינה סקירות וביקורות על ספרים חדשים בתחום עיסוקו של כתב העת ותציע ביקורות כאלה גם בעצמה. קשר מפרסם גם רשימה של עבודות דוקטור ותזות לתואר שני שאושרו לאחרונה בצירוף תמצית של 250 מילים לכל היותר לתיזה ו-500 לדוקטורט.